

Kesit Akademi Dergisi

The Journal of Kesit Academy

ISSN: 2149 - 9225

Yıl: 3, Sayı: 10, Aralık 2017, s. 273-286

Yrd. Doç. Dr. Vedat ŞAHİN

Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, v.sahin29@hotmail.com

İNGİLTERE'DE ÖĞRETMEN STANDARTLARI VE COĞRAFYA EĞİTİMİ¹

Özet

Genç nesillere coğrafya öğretme konusu dünyanın birçok ülkesinde önemli bir mesele olduğu gibi İngiltere’de de önemlidir. Bu çerçevede İngiltere’de eğitim işlerini bir seviyeye taşımak amacıyla Ulusal Müfredat yayınlanmış ve coğrafya dersleri programları da buna göre şekillendirilmiştir. Diğer yünden İngiltere’de öğretmen eğitimi sürekli sorgulanmış ve hatalı bulunan yönler düzeltilmeye çalışılmıştır. İngiltere’de “öğretmenlerde bulunması gereken temel bazı özellikler” belirlenmiştir. Bu bağlamda coğrafya öğretmenlerinden mesleki olarak belli özellikleri bulundurması istenir. İngiltere’de çok sayıda üniversitede coğrafya öğretmeni yetiştirme programı vardır. Bu çalışmada İngiltere’deki coğrafya öğretmeni standartları ele alınmıştır. Çalışmada öncelikle kaynak taramasına gidilmiş ve konu üzerinde detaylı veri toplanmıştır. Çalışmada arazi çalışması yapılmış ve İngiltere’deki çeşitli ortaöğretim okulları ve üniversiteler ziyaret edilmiştir. Çalışma neticesinde İngiltere’de coğrafya öğretmeni olabilmek için Nitelikli Öğretmen Statüsü (Qualified Teacher Status - QTS) almak, ayrıca Teaching Qualification (TQ) olarak isimlendirilen “öğretmenlik belgesine” sahip olmak veya Eğitimde Lisans Üstü Sertifika(Postgraduate Certificate in Education-PGCE) belgesi almak gibi bir takım şartların arandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Öğretmen Eğitimi, Standartlar, İngiltere.

¹ Makalenin ilk hali 19–21 Mayıs 2017 tarihli Uluslararası Öğretmen Eğitimi ve Akreditasyon Kongresi’nde sunulmuştur.

TEACHER STANDARDS AND GEOGRAPHY EDUCATION IN ENGLAND

Abstract

Teaching geography to younger generations is an important issue in England as it is in many other countries around the world. In this sense, National Curriculum was published in England to take educational affairs to a certain level; and geography courses curricula were shaped according to this program. On the other hand, teacher training was constantly questioned in England to correct the aspects that seem defective. In England, certain basic characteristics that are expected to be possessed by teachers were determined. To this end, geography teachers are requested to possess certain characteristics in professional terms. Through literature review, detailed data were collected initially in the study. Field survey was also conducted in the study, and various secondary schools and universities in England were visited. At the end of the study, it was seen that in order to be a geography teacher in England one has to be granted with Qualified Teacher Status (QTS), a “teaching certificate” named Teaching Qualification (TQ) or a Postgraduate Certificate in Education (PGCE).

Keywords: Geography, Teacher Education, Standards, England

Problem Cümlesi: Genç nesillere coğrafya öğretme konusu dünyanın birçok ülkesinde önemli bir mesele olduğu gibi İngiltere’de de önemlidir. Bu çerçevede İngiltere’de eğitim işlerini bir seviyeye taşımak amacıyla Ulusal Müfredat yayınlanmış ve coğrafya dersleri programları da buna göre şekillendirilmiştir. Diğer yönden İngiltere’de öğretmen eğitimi sürekli sorgulanmış ve hatalı bulunan yönler düzeltilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda öğretmenlik mesleğinin niteliklerine yönelik dünyada birçok ülkede farklı standartlar olması normaldir. Ancak genel olarak ele alındığında öğretmenliği meslek edinmiş olanlarda temel bazı özelliklerin bulunması beklenir. İngiltere’de de öğretmenlerden mesleki olarak belli özellikleri bulundurması istenir. Örneğin meslektaşları ile etkili iletişim kurabilmesi, uygun öğretim yöntemlerini bilmesi ve bunları derslerde uygulaması. Bunun yanında branşlara has mesleki özellikler bulunur. Öğretmenler bu özellikleri çeşitli programlar yoluyla ve eğitim vasıtası ile kazanırlar. Ancak günümüzde eğitim alanında gerçekleşen yenilikler ve teknolojik gelişmeler, öğretmenlerin elde etmesi gereken özelliklerin yeniden değerlendirilmesine ve güncel bilgiler doğrultusunda yapılandırılmasına neden olmuştur. Bu açıdan gerek üniversitelerde eğitim gören öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleği yeterlilikleri için gerekli şartları kazanmaları için verilen eğitimin içeriğinin yeniden yapılandırıl-

ması, gerekse öğretmenlik yapanların hizmet içi eğitim yoluyla eksiklerinin giderilmesi önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Coğrafya öğretmenlerine verilen hizmet içi eğitim, eksiklerin giderilmesi ve alanında gelişmesini sağlamayı hedeflese de bu programlara katılım zorunlu değildir. Diğer yönden İngiltere’de çok sayıda üniversitede coğrafya öğretmeni yetiştirme programı vardır. Bu çalışmada İngiltere’deki coğrafya öğretmeni standartları ele alınmıştır. Bu yönüyle ele alındığında cevapları aranan önemli sorular şunlardır; a) İngiltere’de coğrafya öğretmeni nasıl olunur? b) İngiltere’de coğrafya öğretmeninde bulunması gereken standartlar nelerdir? c) İngiltere’de öğretmen yetiştirme programlarından beklenen hedefler nelerdir?

Kavramsal Çerçeve: İngiltere’de öğretmenlik görevi yapabilmek için Qualified Teacher Status (QTS) almak veya Teaching Qualification (TQ) olarak isimlendirilen “öğretmenlik belgesine” sahip olmak gerekmektedir. Qualified’in Türkçe karşılığı; nitelikli, kalifiye, ehliyetli veya uzman anlamı geliyor olup, Nitelikli Öğretmen Statüsü elde etmenin yanında öğretmen olabilmek için Öğretmen Yetiştirme Kurumları (Teacher Training Agency-TTA) tarafından öğretim yapmaya yeterlilik belgesi almış olmaktadır. İngiltere’de Postgraduate Certificate in Education (PGCE), yani Eğitimde Lisans Üstü Sertifika sahibi olanlarda öğretmen olma imkanına ulaşırlar. Ayrıca öğretmenlerin Genel Öğretim Kurumu’na (General Teaching Council) kayıt yaptırması da gerekir. Diğer yönden Öğretmen yetiştirme kurumları ve Nitelikli Öğretmen Statüsüne yönelik programlar Yükseköğretim Kurumu (Higher education institutions-HEIs) vasıtası ile akredite edilmektedir.

Yöntem: Çalışmada öncelikle kaynak taramasına gidilmiş ve konu üzerinde detaylı veri toplanmıştır. Bu bağlamda Türkiye ve İngiltere’de yayınlanmış olan akademik çalışmalar incelenmiş ve literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili temel verilerin elde edilmesinde İngiltere’nin resmi kaynaklarından elde edilen bilgilerin esas alınması yolu izlenmiş ve bu yönüyle güvenilir kaynaklardan yararlanmaya özen gösterilmiştir. Çalışmada arazi çalışması yapılmış ve İngiltere’deki çeşitli ortaöğretim okulları ve üniversiteler ziyaret edilmiştir. Arazi çalışmaları esnasında mülakat yapılmış ve gerekli notlar alınmıştır. Ayrıca arazi çalışmaları esnasında kamera ile sesli ve görüntülü kayıtlar yapılmıştır. Çalışmada genel olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Beklentiler: İngiltere’de eğitim öğretim konusu üzerinde her geçen gün yeni çalışmalar yapılmakta ve devlet tarafından belirlenmiş olan standartlar yenilenmektedir. Coğrafya eğitimi de İngiltere’de önemli konudur. Bu açıdan İngiltere’de coğrafya eğitimi veren öğretmenlerin yetiştirilmesi üzerinde durulmakta ve coğrafya öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler üzerinde standartlar belirlenmemiştir. Coğrafya öğ-

retmenlerinin bu standartlara uygun yetiştirilmesi ve gerekli nitelikleri kazanmaları istenmektedir. Bu bakımdan İngiltere’de coğrafya öğretmenliği yapabilmek için coğrafya eğitimi almış olmanın yanında öğretmenlik belgesinin de bulunması gerekmektedir. Bu çalışma İngiltere’deki coğrafya öğretmeni standartlarını ele alması nedeniyle, gerek devlet sektöründe gerekse özel sektörde yer alan coğrafya eğitimi ile ilgilenenler istifade edeceklerdir. Ayrıca başka ülkelerin coğrafya öğretmenlerinde aranan şartların bilinmesi insanlara ufuk vermesi ve daha geniş düşünebilmesi açısından önemlidir. Bu açıdan coğrafya alanında önemli bir yeri olan İngiltere’nin coğrafya öğretmeni standartlarının ele alınmış olması, coğrafya eğitimi alanı ile ilgilenenlere büyük fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, Öğretmen Eğitimi, Standartlar, İngiltere.

BULGULAR

İngiltere’de Eğitim

İngiltere’nin kendine has bir öğretmen yetiştirme sistemi olduğu gibi eğitim sistemi de İngiltere’ye özgüdür. Bu bakımdan İngiltere’deki öğretmen yetiştirme sistemini anlayabilmek için öncelikle ülkedeki eğitim sistemini kavramak gerekir. Bu bağlamda coğrafya eğitimi ve coğrafya öğretmeni standartları eğitim sisteminin bir parçası durumundadır.

Bugünkü İngiliz eğitim sistemi, köklü bir geçmişin ve uzun yıllar eğitime verilen önemin bir sonucudur. Tarihi içinde çok sayıda önemli değişimler geçirmiş olan eğitim sistemi halen kendini yenilemeye ve güncellemeye devam etmektedir. Genel bir çerçevede çizilecek olursa İngiliz eğitim sistemi merkezi hükümet, yerel yönetimler, eğitim ve öğretim kurumları, gönüllü kurumlar, kiliseler ve okullar arasındaki yetki ve faaliyet paylaşımını kapsar.

İngiliz eğitim kurumlarının temeli 15.yüzyıla kadar gitse de bu eğitim sisteminin oluşmasında ortaçağ dönemindeki Romalıların etkisi ve 16. yüzyıldaki Rönesans ve reform hareketlerinin etkisi vardır. 18. yüzyıldaki eğitimdeki kurumsallaşmanın temelleri ise “Gramer Okulları’na dayanır. Bu okullar arasında en önemli ve başarılı olanlar ise “halk okulları” (Public schools) adıyla bilinenlerdir. 1839’da eğitim dairesi (education department) kuruldu. Bu kurum daha sonra okulların denetim, bakım ve kontrolünü üstlenmeye başladı. 1880’de eğitim 10 yaşına kadar zorunlu hale getirildi. 1902’de Balfour Kanunu ile eğitim ve denetleme işleri yeniden düzenlenirken öğretmen yetiştirme amacıyla kolejler kurma görevi Bölge Eğitim İdareleri’ne verildi. 1918’de Fisher Kanunu ile 14 yaşına kadar eğitim zorunlu hale getirilirken Gramer Okulları’na öğretmen yetiştirmek için kolej kurma yetkisi verildi. 1944 yılında İngiliz tarihinin en önemli

eğitim yasalarından biri çıkarılarak Eğitim Kurulu, Eğitim Bakanlığı’na dönüştürüldü. 1944 tarihli kanunun en önemli özelliklerinden birisi herkese ortaöğretim sağlaması ve zorunlu eğitimin 15 yaşa kadar uzatılması oldu. Böylece İngiltere’de eğitim Üç aşamalı hale getirildi; İlk Eğitim, Orta Eğitim ve İleri Eğitim (Erdoğan,2006).

İngiliz eğitim sistemi bölgesel düzeyde işleyiş gösterse de 1988 Eğitim Kanunu (Education Act) sonrası eğitimde standartlaşmaya gidilmiş ve bu açıdan bir merkezileşme olmuştur. Böylece devlet eğitime doğrudan müdahale etmese de standartları belirleyerek bunların denetlenmesine olanak sağlamıştır. Bu açıdan Öğretmen Yetiştirme Bürosu (TTA) ve belirlenen standartları denetleyen ve teftiş eden Eğitim Standartları Bürosu (OFSED) gibi kuruluşlar önemli görevler üstlenmiştir. İngiltere’de öğretmen eğitiminde hem üniversitelerin hem de okulların önemli bir payı vardır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının eğitimleri esnasında okullarda uygulamalı olarak bulunmaları zorunluluğu vardır. Böylece okul ve sınıf ortamında öğretmenlik bilgi ve becerilerinin gelişmesi hedeflenmektedir (Çolak , 2005).

İngiltere’de yükseköğretim, kesin sınırlarla belirlenmiş değildir. Bu bakımdan üniversiteler, kolejler, enstitüler ve yüksekokullar gibi farklı yapılanmalar vardır. Bunların yanında sayıları 100 kadar olan farklı kuruluş yükseköğrenim sahasında faaliyet göstermektedir.

İngiltere’de coğrafya lisans eğitimi almak isteyenler diğer üniversiteye girmek isteyen adaylar gibi doğrudan her hangi bir üniversiteye başvuruda bulunabilirler. İngiltere’deki üniversite başvuruları, Üniversite ve Üniversite Kabul Hizmetleri (UCAS-University and College Admissions Service) tarafından merkezi olarak organize edilmektedir. Aday öğrenciler girmek istedikleri programlara akademik yılın başında başvururlar. Öğrenciler, herhangi bir kursa veya üniversiteye başvurmakta serbesttirler (Gibbons & Vignoles, 2011). Bu bakımdan coğrafya eğitimi almak isteyen öğrenciler dilediği üniversitenin lisans programına başvurabilir.

İngiltere’de üniversite eğitimi 3 veya dört yıllık lisans programlarından oluşur. Buna ek olarak lisansüstü düzeyde 1 yıllık sertifika programları vardır. Coğrafya eğitimi 3 yıllık olmakla birlikte coğrafya öğretmeni olacaklar için lisans eğitiminden sonra 1 yıllık sertifika programı (3 yıl lisans + 1 PGCE) vardır. Bu bir yıllık süre içinde eğitim ve okullarda uygulama dersleri aynı anda verilmektedir (Marsden, 1990). PGCE normal olarak tam zamanlı bir eğitimidir ve geçici olarak nitelikli öğretmen statüsü (Qualified Teacher Status-QTS) sağlar. Okullardaki bir yıllık başarılı bir uygulamalı eğitim sonucunda doğrulanır. Bu zaman diliminde öğrenciler genellikle üniversitelerdeki akademisyen (veya diğer akredite edilmiş kurumlar) ve okullardaki eğitimli danışmanlar tarafından ortaklaşa öğretilir ve denetlenir (Butt, 2000).

PGCE eğitiminde öğretmen adaylarına pedagoji, öğretmenlik uygulamaları ve program hazırlama gibi eğitim konuları üzerine eğitim verilerek öğretmenliğe hazırlanır. Bu bakımdan birçok üniversitede coğrafya öğretmeni olmaya yönelik PGCE eğitimi verilmektedir.

İngiltere’de tarihinde öğretmen yetiştirme kurumlarının sayıları incelendiğinde 1850’de öncesinde çok az sayıda olduğu görülmektedir. Okullarda yapılan öğretimin çoğu, stajyer öğrenciler ve eğitimsiz asistanlar tarafından yapılmaktaydı. 1860’da okul başına bir sertifikalı öğretmen bile düşmüyordu. Dolayısı ile öğretmenler, mesleki bakımdan oldukça yetersizdi (Green, 1990). Ancak gittikçe eğitim kurumlarının sayıları artmaya devam ettiği gibi yaklaşık son 30 yıldan beri İngiltere’deki ulusal eğitim politikalarının temel merkezlerinden birisini öğretmen yetiştirmeye yönelik eğitim politikaları oluşturmuştur (Furlong, 2013). Öğretmen eğitimi özellikle 1980’den günümüze yaklaştıkça gittikçe daha fazla sorgulanmaya başlanmış ve daha fazla argümanlar ileri sürülmüştür. Öğretmenlerin standartları üzerine pek çok eleştiri ve değerlendirme yer almıştır. Bunların neticesinde hükümet 1993’te "öğretmen yetiştirme reformu" teklifini sunmuştur. Bu çerçevede PGCE öğrencilerinin 36 haftalık kurs eğitimlerinin 24 haftasını okul binalarındaki eğitimde geçirmeleri getirilmiştir. Bu uygulama günümüze kadar sürmüştür. Bu çerçevede öğretmenlik uygulamalarına ağırlık verilmeye başlanmış ve bir yıl süren lisansüstü eğitim sertifikasının %66’sının okullarda geçirilmesi uygulaması getirilmiştir. Bu bağlamda yükseköğretim kurumları ve okullar arasında, tahsis edilecek ödeneğin ve konuların belirlenmesi amacıyla bir Öğretmen Eğitim Kurumu’nun (Teacher Training Agency) kurulması kararlaştırılmıştır (Swanwick, 1994).

İngiltere’de öğretmen eğitimi dersleri sertifika programları 1970’lerin ortalarından itibaren üç veya dört yıllık lisans dersleri alma düzeyine yükseltilmiştir. 1990’lı yıllara gelindiğinde öğretmen eğitimi üzerinde hükümetlerin kontrolü artmış ve günümüze kadar süren etkileri olmuştur (Halstead, 2003). 1992’de Eğitim ve Bilim Dairesi (DES-Department of Education and Science) mevcut öğretmen eğitimlerinin her eğitim kurumu ve okullar arasındaki ortaklıklar yoluyla sağlanmasını gerektiren yönetmelikleri getirdi. 1994’te hükümet, öğretmenlik formasyonunu (İnitial Teacher Training- öğretmenlik formasyonu) denetlemek için bir Öğretmen Yetiştirme Ajansı (TTA-Teacher Training Agency) kurdu. Bu kuruluş, öğretim standartlarını yükseltmeye ve meslek olarak öğretmeyi teşvik etmeye katkıda bulunmayı amaçladı. 1998’de öğretmen eğitimi için Ulusal Müfredat TTA tarafından oluşturuldu (Lo, 2006).

İngiltere’de devlet okullarında görevlendirilecek öğretmenlerden “Nitelikli Öğretmen Statüsü” (Qualified Teacher Status-QTS) istenmektedir. Nitelikli öğretmen sta-

tüsü almak için farklı modeller vardır. Ancak, en yaygın model üniversiteler tarafından verilen bir yıllık lisansüstü programla öğretmen yetiştirmektir. İngiltere’de öğretmenler, devlet memuru değildir. Yerel eğitim otoritelerinin veya okulların elemanıdır. Tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak işe alınabilirler (Bayram, 2010).

İngiltere’de Öğretmen Standartları mesleki gelişimle ilgili bir takım beklentiler ortaya koymaktadır, yani öğretmenlerde bulunması gereken bir takım standartlar vardır ve öğretmenlerin bu özellikleri karşılaması beklenir. Bu özelliklerin coğrafya öğretmenlerinde de olması gerekmektedir. Bunlar:

- Öğretmen olarak bilgi ve becerilerini güncel tutması ve özelleştirmesi
- Meslektaşlarının geribildirimlerini ve tavsiyelerini dikkate alması, uygun mesleki gelişme yoluyla öğretimde ilerleme sorumluluğunu üstlenmesi
- Öğrencilerin nasıl öğrendiklerini ve bunun öğretimde nasıl bir etkiye sahip olduğunu anlaması ve bilmesi
- Müfredat alanları ve ilgili konular hakkında güvenli bilgiye sahip olmak
- Derslere ve öğretim yöntemlerine karşı sistematik bir etkinlik sağlamak
- Müfredat alanları ve ilgili konuların nasıl incelenip değerlendirileceğini bilmek (www.gov.uk, 2017).

İngiltere’de öğretmen yetiştirme programlarından beklenen amaçlar vardır. İngiltere’de öğretmenlerin eğitiminde çeşitli öğeler dikkate alınmaktadır. Ancak bunlar genel olarak nitelikli öğretmen yetiştirmek için belirlenmiş şartlardır. Bu nedenle öğretmenlerin eğitimleri büyük oranda bu doğrultuda gerçekleştirilmekte ve buna uygun müfredatlar yapılmaktadır. Bunların başlıcaları; bireysel gelişim, tekâmül etme ve standartların yükseltmesi; kişisel nitelik ve özelliklerinin artması; planlama, öğretme, değerlendirme gibi yeteneklerin kazanılması; bilgi ve becerilerin geliştirilmesi; öğretmenlik için gerekli olan temel becerilerin edinilmesi; bilimsel ve teknolojik becerilerini geliştirilmesi; öğretmen adayının etik açıdan gelişmesi, kültürel yönden ilerleme kaydetmesi ve toplumsal niteliklerinin artırılması; vatandaşlık ve demokrasi bilincinin artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca çok kültürlülük bilincinin edinilmesi, ulusal ekonomi bilinci kazanması, iş yaşamına ön hazırlık oluşturulması amaçlanmaktadır. Diğer yönden öğretmen adaylarının özellikle kendi konularında ve uzmanlık alanlarında alan bilgisinin yeterli olması gerekir (Kilimci, 2006).

Öğretmen talebine yönelik baskının, önümüzdeki birkaç yıl içinde, çeşitli nedenlerle artabileceği önerilmektedir. Ayrıca öğrenci sayılarının yükselmeye devam edeceği tahmin edilmektedir. 2016-2025 yılları arasında devlet tarafından finanse edilen ortaokul öğrencisi nüfusunun 567.000 ya da % 21 artması bekleniyor. Bu bakımdan İngiltere’de öğretmene ihtiyaç duyulmakta fakat öğretmenlerin bir kısmı meslekten ayrılmak-

tadır. Ayrılmanın en önemli nedeni olarak iş yükü fazlalığı gösterilmektedir. OECD ülkelerinde 2013 verilerine göre iş yükü ortalama haftada 45.9 iken İngiliz okullarında 54.4 saattir. Buna bağlı olarak Aralık 2013'ün sonunda 60 yaşın altındaki 230.000 nitelikli öğretmen daha önce İngiltere'de devlet okullarında çalışmış fakat sonra meslektan ayrılmıştı. Diğer yönden elde edilen veriler çeşitli raporlar şeklinde yayınlanmaktadır. Bu raporlara göre pek çok branşta öğretmenlik mesleğine alımda sayı yetersizdir. Ancak 2016-2017 öğretim yılında işe alımda coğrafya alanında hedeflenen sayının üzerinde alım gerçekleştirilmiş olup %116'dır (Foster, 2017).

İngiltere'de okul eğitimindeki problemlerin sebepleri ile ilgili olarak çeşitli tespitler vardır. Bunlardan bir tanesi de öğretmenlerin düşük kalitede olmasıdır. İngiliz uzmanlar tarafından uluslararası standartlar bakımından karşılaştırmalar yapılmakta ve eğitimin kalitesini yükseltmek için yükseköğretim standartlarının geliştirilmesi gerektiği ileri sürülmektedir. Bunun için çeşitli çözüm önerileri sunulmakta ve öğretmen eğitim programlarının yükseköğretim kurumlarından okulların içine taşınmasının faydalı olacağı belirtilmektedir. Ayrıca öğretmen eğitimine kabul için hem akademik hem de yeterlik gereksinimlerinin artırılması üzerinde durulmaktadır. Diğer yönden yeni öğretmenlerin alan konu bilgisi bakımından ve akademik hazırlık olarak yetkin oldukları düşünülmemektedir. Öğretmen eğitiminin geleceği bakımından coğrafya öğretmenliği eğitimi de dahil olmak üzere okullarda çözüm getirilmesi önemlidir (Winter, 2012).

Coğrafya alanı İngiliz üniversitelerinde bugün oldukça güçlü bir konuma sahiptir. İngiltere'deki coğrafya ve eğitim konusunu anlamaya yönelik için değişen coğrafya tarihini ve uygulanan coğrafya siyasetlerini takip etmek gerekir. (Winter, 2012).

Coğrafya İngiltere okul müfredatında halen önemli bir unsur olmaya devam etmektedir, çünkü her seviyedeki pek çok öğrenci onu yararlı, ufuk açıcı ve merak uyandırıcı olarak görmektedir. Bu bakımdan coğrafya vasıtası ile öğrencilerin çeşitli konuları öğrendiği görülmektedir. Bunların bazıları; fiziksel ortamlar ile kaynaklar arasında bağlantı sağlayarak farkındalık oluşturması, kültürler, ekonomiler ve toplumları konu edinmesi, insanlar ve yerleri ele alması, küresel kalkınma ve vatandaşlık meselelerine yer vermesidir. Buna ek olarak coğrafya, sorgulama, araştırma, grafik, saha arazi çalışması ve iletişim gibi entelektüel, pratik ve sosyal becerileri geliştirmesi bakımından önemsenmekte ve okul müfredatlarının önemli bir parçası olmaktadır (Kent, 1999). Bununla birlikte üniversitelerde coğrafya eğitimi akademik içerikle verilmekte ve uygulamaya dönük olarak gerçekleştirilmektedir. Müfredatlar üniversitelerin kendisi tarafından belirlenmektedir. Bunlardan bir tanesini ele alacak olursak Oxford Üniversitesi'nde lisans düzeyinde coğrafya alanı verilen dersler şöyledir(www.ox.ac.uk, 2008);

Birinci Yıl Görülen Zorunlu Dersler: Fiziki Coğrafya (Litosfer, Atmosfer, Biyosfer), Beşeri Coğrafya (Şehirler, Toplumlar, Göçler, Kaynaklar, Ekolojiler, Ülkeler, Bölgeler, Kimlikler), Coğrafi Teknikler (Nicel Veri Analizi, Yerküre Gözlemleri, Nicel Araştırma Teknikleri), Coğrafyacılar İçin Eleştirel Düşünme.

İkinci ve Üçüncü Yıllarda Görülen Zorunlu Dersler: Coğrafi Çevre-Fiziki Coğrafi Çevre; İnsan, Felsefe, Doğa ve Coğrafya Uygulamaları; Afrika Toplumlarından Seçilmiş iki Özel Konuda Seçmeli Çalışma; Çevresel Politika; Politik Mekânlar; İcatlar ve Finansal Saha; Merkezi Doğu Avrupa ve Eski Komünist Rusya’nın Coğrafyası; Güney ve Güneydoğu Afrika; Avrupa Bütünleşmesi Politik Coğrafyası; Ulaşım Coğrafyası; Biyocoğrafya; İklim Değişiklikleri ve Değişim; Kurak Bölgeler Çevresi; Adli Coğrafya; Kuaterner Dönemi; 12000 Kelimelik Bir Tez.

Görüldüğü gibi Oxford üniversitesinde coğrafya eğitimi 3 yıl sürmektedir. İlk yıl temel coğrafi bilgiler verilmekte, 2. ve 3. sınıflarda dersler daha genel konulara ve uygulamaya yönelik olmaktadır. Öğrencilerin coğrafi eleştireci gücünün artması ve bunları uygulamalı olarak görmeleri için dersler öğrenci merkezli, öğretim elemanları ile karşılıklı etkileşim halinde işlenmektedir. Arazi çalışmalarında yapılan dersler müfredatın bir parçası olması nedeniyle öğrencilerin katılmak zorunda olduğu derslerdendir. Ancak seçmeli derslerin arazi çalışmalarına öğrenciler istekleri doğrultusunda katılmaktadırlar. Müfredat içinde tez önemli bir yer tutmaktadır. Tez sayesinde öğrenciler derslerde ve uygulamalarda öğrendiklerini seçtikleri özel bir konu üzerinde ortaya koyma imkânına sahip olmaktadır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki üniversitelerin lisans coğrafya müfredatları birbirlerinden çok farklı olabilmektedir. Bazı temel coğrafya konuları dışında farklı içerik ve uygulamalar yer alabilmektedir (Şahin, 2011).

Greenwich Üniversitesi’nin coğrafya lisans düzeyi eğitimi iki alan altında verilmektedir. İngiltere’de Greenwich Üniversite’sinde lisans düzeyinde coğrafya eğitimi BA Hons (Bachelor of Arts) denilen ve Türkiye’de tam karşılıkları örtüşmemekle birlikte Türkçeye sosyal bilimler veya edebiyat fakültesi olarak çevrilebilecek bir alan ile BSc Hons (Bachelor of Science) denilen ve Türkçeye fen bilimleri veya fen fakültesi olarak çevrilebilecek alanlarda verilmektedir. Öğrenciler bunlardan her hangi birisini seçmekte serbesttirler. Greenwich Üniversite’sinde lisans düzeyinde coğrafya bölümünde birinci sınıfta ortak dersler işlemekte olup her biri 30 kredilik dersleri içermektedir. Bunlar: Toplum, Ekonomi ve Sürdürülebilirlik; Çevre Bilimleri için Pratik Bilim Becerileri; Dünyanın Dinamik Sistemleri; Bilim ve Çevre.

Ayrıca eğitim yılı sonuna doğru göller bölgesine (Lake District) bir arazi çalışması gezisi düzenlenir. İkinci sınıfta okutulan dersler sosyal bilimler (BA) ve fen bilimleri (BSc) alanları için ayrılır. Sosyal bilimler alanı için 15 kredisi olan ve zorunlu coğrafya

lisans dersleri şunlardır: Uzaktan Algılama ve Fotogrametriye Giriş; İnsanlar, Yerler ve Çevre; Yenilenme ve Thames Geçidi; Coğrafya ve Çevre Bilimleri Araştırma Yöntemleri; Sürdürülebilir Kalkınma; Kentsel Dünya.

Bu zorunlu derslerden başka 15 kredilik seçmeli dersler vardır. Bunlar; Biyocoğrafya ve Ekolojik Koruma; Yerküre Sistem Bilimi; Çevresel Analiz; Çevresel İzleme; Çevre Yönetimi.

Fen bilimleri (BSc) alanında coğrafya lisans dersleri sosyal bilimler (BA) ile bazı dersler aynı olmakla birlikte farklılıklar da vardır. Herbiri 15 kredi olan ve zorunlu görülen dersler şunlardır: Biyocoğrafya ve Ekolojik Koruma Yerküre Sistem Bilimi; Uzaktan Algılama ve Fotogrametriye Giriş; Coğrafya ve Çevre Bilimleri Araştırma Yöntemleri; Sürdürülebilir Kalkınma; Kuvaterner Çevresel Değişim.

Bu zorunlu derslerden başka 15 kredilik seçmeli dersler vardır. Bunlar; Çevresel Analiz; Çevresel Gözlemler; Çevre Yönetimi; İnsanlar, Mekanlar ve Çevre; Yenilenme ve Thames Geçidi. Ayrıca hem sosyal bilimler alanı hem de fen bilimleri alanı coğrafya lisans programları için ikinci sınıfın sonlarına doğru güney İspanya'ya bir coğrafi arazi gezisi düzenlenmektedir.

Son yıl ise program şöyledir: Coğrafya ve Çevre Bilimleri Tezi (30 kredi); Coğrafi Bilgi Sistemleri (15 kredi); İstihdam Edilebilirlik Dersi (15 kredi); Coğrafya ve Çevre Bilimlerinde Okumalar (15 kredi): Doğa ve toplum üzerine bir konu seçilerek bunun üzerinde çalışmalar yapılır. Örneğin Çevresel Yönetim ve Denetim; Sürdürülebilir Topluluklar; Su Kaynaklarının Sürdürülebilir Kullanımı gibi. Bunların yanında üç tane 15 kredilik seçmeli ders (toplam 45 kredi) alınır. Seçmeli dersler şunlardır: Çevresel Etki Değerlendirmesi; Koruma ve Çevre; İklim değişikliği; Kentsel Gelişim ve Planlama; Turizm ve Kalkınma Coğrafyası; Volkanik Süreçler ve Çevresel Sistemler (www.gre.ac.uk, 2017).

Coğrafya öğretmeni yetiştirme programları da üniversiteye göre farklılık göstermektedir. Bunlardan bir tanesinin incelenmesi faydalı olacaktır. Örneğin Leeds Üniversitesi'nde coğrafya öğretmeni yetiştirme programını ele alalım.

Leeds Üniversitesi'nde Coğrafya öğretmeni olacak öğrencilerin öğretime öncelikle "Coğrafya Nedir?" sorusu ile başlanır. Bu sorunun cevapları öğretilerek derslerin içerikleri ve nitelikleri verilmektedir. Bu yönü ile coğrafya öğrencilerinden konuları anlamaları, yorumlamaları ve değerlendirmeleri beklenmekte öğretmen ve gruplar halinde çalışmaların yapılması desteklenmektedir. Coğrafya öğretmenliğine yönelik kitaplar gözden geçirilmekte ve zaman içinde yenilenmesi yapılmaktadır. Coğrafya derslerinin orijininde İngiltere'nin tarihi verilerine dayalı olarak şekillenmiş bir öğre-

tim anlayışı kendini göstermektedir. Bu merkez etrafında coğrafya öğretmenlerinin kendilerini akademik düzeyde konu hâkimiyetleri ile geliştirmeleri beklenmektedir. Aşağıda coğrafya öğretmeni adayı öğrencilerin ulaşması beklenen nitelikler gösterilmiştir (www.leeds.ac.uk, 2008):

- Ulusal Müfredat Programı Çalışması’na (National Curriculum Programmes of Study) uygun olarak coğrafya için gerekli derinlemesine bilgi ve anlayış düzeyine ulaşmak
- Ulusal Müfredat Programı Çalışması temelinde müfredatın içeriğine uygun olarak coğrafya için gerekli mesleki yeterliliğe ulaşmak
- Coğrafyada planlamada gerekli becerileri göstermek
- Planlamaya yönelik coğrafya üzerine iyi planlama örneklerini öğretmenlerinden gözlemlemek ve öğrenmek
- Öğretim ve planlama kaynaklarını coğrafyada öğrencilerinin bilgi ve becerilerinin gelişmesi için gerekli gerekli yetenekleri göstermek
- Bilgili olmanın yanında, iletişim ve teknolojik araçları kullanmak,
- Eleştirel öğretimi desteklemek
- Coğrafyada planlama üzerine hataları bulmak ve değerlendirmeler yapabilmek
- Coğrafya eğitiminde güncel meseleler ve araştırmaları eleştirel değerlendirebilmek
- Konular hakkında derinlemesine bilgi, beceri ve anlayış göstermek
- Coğrafyada öğrenim, öğretim ve değerlendirmede en iyi pratik, uygulama ve kavramsal niteliklerin anlaşılmasını sağlayacak, bunları kritik edecek nitelikleri göstermek
- Coğrafyada öğrencilerin bilgi, beceri ve kavramsal anlayışlarının geliştiğini fark etme niteliğini göstermek
- Sınıflarda kültürel farklılık, cinsiyet ve yetenek farklılıklarına ilişkin olarak eşit fırsatlar sunabilmek. Özel eğitime ihtiyacı olanları da eşit olarak değerlendirmek ve desteklemek
- Coğrafya üzerine gerekli yetenekleri öğretmek ve değerlendirme yapabilme niteliğini ortaya koymak
- Öğretimde mesleki olarak profesyonellik gösterecek eleştiril nitelikleri ortaya koymak. Öğretim alanında kariyer ile ilgili profesyonellik üzerine eleştirel bir anlayış göstermek.
- Devletin belirlediği ilk öğretmen eğitimi ile ilgili olarak gerekli standartlara ulaştığını ortaya koymak.

İngiltere’de coğrafya öğretmenlerinden, öğrencilerin transfer edilebilir yeteneklerini geliştirmeleri istenmektedir. Buna bağlı olarak yetiştirilen coğrafya öğretmenliği

programlarında transfer edilebilir özelliklerin geliştirilmesine yönelik programlar bulunmaktadır. Coğrafya derslerinde öğrencilerin transfer becerilerinin gelişmesi için ortaya konacak başlıca özellikler şunlardır: öğretim, eğitim ve öğretimin planlanması, eğitim ve öğretimin değerlendirilmesi, başkalarının öğrenmesini değerlendirme, öğrencilerin ihtiyaçlarını değerlendirme, öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verme, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma. Ayrıca şu özelliklerde aranmaktadır: kaynaklardan bilgilere ulaşabilme, pratiğe dönüştürülen araştırma özellikleri göstermek, eleştirel analiz yapabilme, akademik olarak yazı yazabilme, profesyonel olarak tartışabilme sorumluluğu, kendi profesyonel gelişimini komuta edebilmek (www.leeds.ac.uk, 2008).

Görüldüğü gibi İngiltere’de coğrafya öğretmenlerinden beklenen nitelikler sadece coğrafya alan bilgisi ile sınırlı kalmamakta, teknolojiye yararlanma, empati kurabilme, eleştirel düşünebilme gibi bir çok özelliğe de sahip olmaları gerekmektedir.

SONUÇ

İngiltere’deki coğrafya eğitimi kalitesi okullardaki öğretmenlerin kalitesiyle doğrudan ilişkilidir. İyi bir coğrafya lisans eğitimi almış olmak, alanında yetkin hale gelmek açısından önemlidir. Ayrıca coğrafya öğretmeni yetiştirme programları sayesinde mesleki yeteneklerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda coğrafya öğretmenlerinde bulunması gereken çeşitli nitelikler belirlenmiştir. Ancak bunların ne kadar gerçekleştirilebildiği İngiltere’de halen tartışılmaktadır. Diğer yandan devlet, öğretmenlik mesleğinin statüsünü iyileştirmek için büyük miktarda kamu fonu harcamaktadır, ancak öğretmen arzında halen önemli zorluklar bulunmaktadır. Bugün birçok branşta önemli sayıda öğretmene ihtiyaç duyulmakla birlikte coğrafya öğretmeni alımı bakımından diğer pek çok branşa göre şartlar daha iyi durumdadır (www.publications.parliament.uk, 2017). Bu açıdan 2016-2017 öğretim yılında devletin belirlediği coğrafya öğretmeni sayısından fazla alım gerçekleşmiştir.

İngiltere’de öğretmenlik görevi yapabilmek için Qualified Teacher Status (QTS) almak veya Teaching Qualification (TQ) olarak isimlendirilen ve *nitelikli ya da uzman* olarak nitelendirilen “öğretmenlik belgesine” sahip olmak gerekmektedir. Nitelikli Öğretmen Statüsü elde etmenin yanında öğretmen olabilmek için Öğretmen Yetiştirme Kurumu (Teacher Training Agency-TTA) tarafından öğretim yapma yeterlilik belgesi almış olmakta gereklidir. Eğitimde Lisans Üstü Sertifika denilen PGCE (Postgraduate Certificate in Education), belge sahibi olanlarda coğrafya öğretmeni olabilirler. Diğer yandan coğrafya öğretmenlerinin Genel Öğretim Kurumu’na (General Teaching Council) kayıt yaptırması gerekir. Öğretmen yetiştirme kurumları ve nitelikli öğretmen

statüsüne yönelik programlar Yükseköğretim Kurumu (Higher Education Institutions-HEIs) vasıtası ile akredite edilmektedir.

İngiltere'de eğitim sistemindeki yetki ve denetim işleri "Eğitim ve Yetenekler Bakanlığı" (DfES) tarafından sağlanmaktadır. Bunun yanında öğretmen yetiştirmede çeşitli kurumların sorumluluğu vardır; Yerel Eğitim Otoritesi (LEA), Öğretmen Yetiştirme Bürosu (Training and Development Agency-TDA), Eğitimde Standartlar Bürosu (Office of Standarts in Education- OFSED) bu kurumlardandır.

Coğrafya öğretmenlerinin devlet sektöründe görev alabilmesi için lisans veya lisansüstü düzeyde mesleki eğitime ait bir diploma sahibi olmaları bir zorunluluktur. Bununla birlikte üniversitelerin, kendi derslerini tasarlama özgürlüğü vardır (Hals-tead, 2003). İngiltere'de öğretmenler kadrolu olarak çalışmakta ve maaşları yerel yönetimler tarafından karşılanmaktadır. Öğretmenleri işe alma görevi yerel eğitim otorite-lerinin sorumluluğundadır (Çolak, 2005). Dolayısı ile coğrafya öğretmenleri doğrudan devlet memuru statüsüne sahip değillerdir. Ancak çalışma süreleri açısından tam zamanlı veya kısmi zamanlı olarak görev yapabilmektedirler.

KAYNAKLAR

- Bayram, D. (2010). Türkiye, Abd, Japonya, İngiltere Ve Avustralya'da Fen Ve Fizik Öğretmenlerine Yönelik Mesleki Gelişim Programlarının Karşılaştırılması, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Butt, G. (2000). *The Continuum Guide To Geography Education*, Continuum: London.
- Çolak, E. (2005). İngiliz Eğitim Sistemi, (Ed.)Fusun Akarsu, *Ülkeler ve Eğitim Sistemleri*, Nobel yayın dağıtım: Ankara. s. 191- 207.
- Erdoğan, İ. (2006). *Çağdaş Eğitim Sistemleri*, Sistem yayıncılık, İstanbul.
- Foster, D. (2017). Teacher recruitment and retention in England, Briefing Paper. <http://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-7222> adresinden 10.05.2017 tarihinde edinilmiştir.
- Furlong, j. (2013) Globalisation, Neoliberalism, and the Reform of Teacher Education in England, *The Educational Forum*, 77:1, 28-50, DOI: 10.1080/00131725.2013.739017
- Gibbons, S. & Vignoles, A. (2011). Geography, choice and participation in higher education in England, *Regional Science and Urban Economics*, 42, 98-113.
- Green, A. (1990). Education and State Formation: The Rise of Education Systems in England, France and the USA. New York: Palgrave Macmillan.

- Halstead, V. (2003). Teacher Education in England: Analysing change through scenario thinking, *European Journal of Teacher Education*, 26:1, 63-75.
- House of Commons Education Committee Recruitment and retention of teachers Fifth Report of Session 2016–17. <https://www.publications.parliament.uk/pa/cm/201617/cmselect/cmeduc/199/199.pdf>, 02.05.2017 tarihinde edinilmiştir.
- Kent, A. (1999). Geography in Secondary Education in England. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 8:3, 287-290,
- Lo, M. L. (2006). A Cross-Cultural Study of Art Teacher Education in Taiwan and England, *Journal compilation*, 25.2, 182-193.
- Marsden, W. E. (1990). The Role of Geography in Education in England and Wales. *GeoJournal*, 20.1, pp. 25-31.
- Standard for teachers' professional development, July 2016. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/537031/160712_-_PD_Expert_Group_Guidance.pdf, adresinden 05.05.2017 tarihinde edinilmiştir.
- Swanwick, K. (1994). The 'Reform' of Teacher Education in England. *SAGE Journals*, Vol 2, Issue 1, p.1-7
- Şahin, V. (2011). İngiltere'de Yükseköğretimde, Coğrafya Eğitim ve Öğretiminin Müfredat, Metot ve Araç-Gereç Açısından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Winter, C. (2012). Geography and education II: Policy reform, Humanities and the future of school Geography in England. *Progress in Human Geography*, 36(2) 254–262, <http://journals.sagepub.com/home/phg> adresinden 02.04. 2017 edinilmiştir.
- Winter, C. (2012). Geography and education III: Update on the development of school geography in England under the Coalition Government. *Progress in Human Geography*, 37(3) 442–451, <http://journals.sagepub.com/home/phg> adresinden 03.04. 2017 edinilmiştir.
- www.gre.ac.uk/_designs/?a=191375, adresinden 05. 05. 2017 tarihinde edinilmiştir.